

### 33 . Gheorgheni | Județ: Harghita | Punct: Bothvár | Anul: 2013

**Anul:** 2013

**Cod RAN:** 83570.01

**Perioade:** Evul Mediu

**Epoci:** Epoca medievală timpurie, Evul Mediu

**Tipuri sit:** amenajare/construcție

**Categorii sit:** Apărare (construcții defensive), Civil

**Autori:** Bertina Bo, Zoltán József Botha, Elena Cristina Cordoș, Andrea Demjén, Nándor Erdős, Florin Gogâltan, Mihaela Savu, Jake Kornegay, Kailey Joy McAlpin, Villőke Balogh

**Instituții:** Bergen University, Norway, Muzeul "Tarisznyás Márton", Gheorghieni, Asociația pentru Promovarea Patrimoniului Arheologic din Transilvania, Muzeul "Tarisznyás Márton", Gheorghieni, Școala Generală "Fogarassy Mihály", Gheorghieni, Institutul de Arheologie și Istoria Artei, Cluj-Napoca, Universitatea "Babeș - Bolyai", Cluj-Napoca, University of Texas at Austin, USA, Michigan University, USA, Pázmány Péter Catholic University, Budapest

#### Raport

În anul 1960 Székely Zoltán (directorul și arheologul de atunci al muzeului din Sfântu Gheorghe) și Tarisznyás Márton (directorul de atunci al muzeului din Gheorgheni) au efectuat o primă săpătură arheologică în cetate. Din cercetările lor nu s-a mai păstrat decât un raport preliminar, un articol științific de câteva rânduri, un plan și o reconstituire a cetății. Raportul menționează că cetatea a avut probabil o formă elipsoidală (33 x 18 m) cu axa spre est-vest. Zidul a fost construit din piatră de râu, legat cu var stins, având o grosime de 1,50 m. De asemenea, fortificația a fost înconjurată de un șanț de 2 m adâncime. Pe planul general al săpăturii sunt plasate șase secțiuni, dar în raport este menționată numai secțiunea II cu dimensiunile de 16 x 1 m. Cetatea a fost datată la sfârșitul secolului al XV-lea și la începutul secolului al XVI-lea. După părerea lor fortificația a funcționat ca un loc de refugiu în caz de pericol pentru populația din zonă.

În cursul cercetărilor din toamna anului 2009 au fost deschise cinci secțiuni. O secțiune a fost practică pe fosta secțiune II din săpătura anterioară, restul secțiunilor pe presupusul turn locuință identificat în urma cercetărilor geo-magnetice. În urma săpăturii presupunerile anterioare despre aceasta cetate au suferit modificări consistente. Zidul de incintă a fost construit la exterior și interior din blocuri mari de micășist prelucrate, iar la interior, sub forma unui „emplecton”, au fost folosite micășisturi zdrobite, legate cu un mortar dur de culoare alb-cenușiu compus din pietriș amestecat cu var stins și puțină cărămidă. Zidul a fost construit pe staturi: pe un șir de piatră a fost turnat mortar, iar după mortar s-a pus iarăși un nivel de piatră. Zidul are o grosime de 1,94-2,20 m.

În urma cercetărilor geo-magnetice a fost identificat un turn locuință. În S 2, 3, 4 și 5 a fost dezvelit zidul de elevație și de fundație a turnului (Z-2). Zidul turnului a fost construit din blocuri mari de micășist legate cu un mortar dur de culoare alb-cenușiu, compus din pietriș amestecat cu var stins și bucățele de cărămidă. Zidul a fost realizat dintr-un mortar asemănător cu cel folosit la zidul de incintă (Z- 1), doar că tehnica de zidire pe straturi nu a mai fost aplicată și aici. Grosimea zidurilor nu este constantă: zidul vestic are o grosime de 2,10-2,50 m, zidul nordic de 2,30 m iar zidul sudic 1,30 m. Turnul a fost amplasat direct pe stâncă, urmând înclinația și denivelările acesteia. Dimensiunile interioare ale turnului sunt de 6,70 x 3,80 m.

În campania din vara anului 2010 ne-am propus investigarea sistemului de fortificare în partea de est, nord și vest a cetății. Pentru aceasta a fost deschisă S 8 cu scopul de a verifica existența unui șanț de apărare în partea cea mai accesibilă a cetății. Rezultatele au fost negative. În partea de nord, în S 7, a fost surprins parțial zidul de incintă. S 6, practică în partea de vest a cetății, nu a dat rezultatele scontate. Ne așteptam ca și aici să găsim zidul de incintă. Materialele arheologice descoperite în S 6, pot fi atribuite secolului al XIII-

lea.

În vara anului din 2012 au fost deschise trei secțiuni. S 9 a vizat identificarea zidului în partea nordică și estică și astfel elucidarea planimetriei turnului. Secțiunea a adus rezultate importante privind stabilirea dimensiunii și a modului de realizare a acestuia: în partea nordică a fost identificat astfel un contrafort, construit în aceeași tehnică ca și restul zidurilor; în partea estică s-a constatat că presupusul zid estic al turnului, identificat în S 5/2009 și în S 9/2012, este de fapt dărâmtura sa, iar în dărâmtură a fost găsită o monedă poloneză din argint din 1614. În această secțiune nu am reușit să prindem zidul nordic al incintei. Pentru investigarea direcției incintei și a relației sale cu turnul era necesară o altă secțiune lângă zidul nordic al turnului.

În S 10, trasată pe partea sudică a platoului, am decopertat urmele sudice ale incintei foarte slab conservată, orientată est-vest. Nu am putut să delimităm latura exterioară, ea fiind alunecată pe deal. Urmele păstrate constau din bucăți mici de micașisturi zdrobite, legate cu un mortar foarte slab, cenușiu deschis, cu puțin var și pietriș. Evident că nu s-a putut stabili grosimea zidului.

Campania din vara anului 2013 s-a desfășurat între 12-22 iulie, fondurile fiind asigurate de către Consiliul Județean Harghita, Muzeul Tarisznyás Márton din Gheorgheni, Fundația Pro Muzeum, Joseni și Asociația pentru Promovarea Patrimoniului Arheologic din Transilvania. În această campanie ne-am propus să redeschidem secțiunile S 5/2009 și S 9/2012, cu scopul de a demonta nivelul de dărâmtură din partea estică a turnului. Sub dărâmtura turnului nu am reușit să identificăm nivelul de călcare, în schimb am observat scurgerea de mortar aparținând nivelului de construcție. Aici au fost găsite și câteva fragmente de oase de animale. A fost completat desenul din S 9/2012 (grundul în partea sudică și a fost redesenat profilul sudic al secțiunii), iar secțiunea S 5/2009 a fost redocumentată în întregime.

A fost deschisă încă o secțiune între S 3/2009 și S 9/2012 (între secțiuni a fost lăsată câte un martor de 0,50 m), care a vizat verificarea legăturii incintei cu turnul. Zidul nordic al turnului, în această parte, a fost construit în aceeași tehnică ca restul zidurilor. Cel mai interesant lucru este faptul că acel contrafortul decopertat în S 9/2012 (pe o lățime de 1,60 m) continuă și în S 12/2013 (pe o lățime de 1,40 m), având astfel de o lățime totală de aprox. 3,50 m (împreună cu martorul dintre cele două secțiuni). Lățimea neobișnuită a contrafortului pune întrebarea firească dacă acesta a funcționat ca un adevărat contrafort. Turnul a fost fondat direct pe stâncă, urmând înclinația și denivelările acesteia. Dimensiunile interioare ale turnului sunt de 6,70 x 3,70 m iar cele exterioare de 8,75 x 8 m.

O parte a zidului incintei a fost surprins în S 12. În această secțiune zidul nordic al incintei a fost destul de slab conservat. Pe latura sudică am identificat numai șanțul de fundație cu urme de mortar. Nu am putut să delimităm latura sa exterioară, ea aflându-se în afara secțiunii. Urmele păstrate constau din bucăți mici de micașisturi zdrobite, legate cu un mortar foarte slab, cenușiu deschis, cu puțin var și pietriș. Nu s-a putut măsura grosimea zidului.

În concluzie putem afirma că incinta nu a avut nici o legătură cu turnul, ea fiind construită într-o perioadă diferită. În cazul turnului, conform descoperirilor arheologice, am ajuns la concluzia că acesta a fost construit în a doua parte a secolului al-XIII-lea. Din nefericire nu am reușit să datăm și construirea incintei.

---

### ***Informații suplimentare online***

[Raportul 5174 din cronica.cimec.ro](http://cronica.cimec.ro)

[Localizare pe hartă, folosind Mapserver Cimec.ro](#)

---